

Za trenotek je nastal molk. Potem pa se je obrnil kralj k Martinu Begajmu.

— No, gospod, morete li praktično pojasniti jedno stran tega vprašanja. Genučan je nam na zemljevidu razložil glavne stvari, jih le ne morete nam pojasniti?

— Pokorim se vašemu veličanstvu — odgovoril je Begajm in se nizko priklonil, razgibajoč Kolumbov zemljevid. Umetno narejeni zemljevid njegov je napravljen na njegovi glavni trditvi, da je zemlja okrogla in jo je mogočo obiti od zapada do vzhoda. Zmatrajoč to za osnovno resnico. Genučan nam razlaga na zemljevidu svoje misli, kako je razdeljeno morje in suha zemlja in koliko je oddaljeno od obrežja zapadne Evrope obrežje vshodne Azije. Objem zemlje on izračuna po Ptolomejevem polutniku, kateri obstoji iz 24 delov po 15°, torej vkupe iz 360°. Od tega je pa že starim bilo znanih 15 delov, namreč od Herkulovih stebrov do mesta Tini v Aziji, ki so že tedaj zmatrali za mejo znanega sveta. Ekspedicija pod zastavo našega veličanstva je po mnenju Kolumbovem razširila z odkritjem otoka Zelenega nosu zapadno mejo znanega sveta za jedno potnikovo stopinjo. Od tod je po mnenju Kolumbovem še ne odkritih in nepreiskanih osem delov, to je tretjina vsega okrožja zemlje. Na zemljevidu Kolumbovem so v tih neznanih delih dežele vzhodne Azije, katere se približujejo zapadnim bregovom Evrope in Afrike in se more priti do njih po kratkem potovanju, posebno ker so po morju povsod raztreseni kot male postaje otoki Cipango, Atlanti itd.

Begajm je umoknil čakajoč daljših kraljevih ukazov. (Dalje sledi.)

Novice.

Deželni zbor kranjski.

V osemnajsti seji dne 9. julija utemeljuje poslanec Hribar v daljšem jako jedrnatem govoru svoj samostalni predlog, s katerim se naroča dež. odboru, naj se, predno se spusti v meritorično reševanje predloga Ign. Žitnika in tovarišev glede ustanovitve deželne zavarovalnice z neobligatnim zavarovanjem proti požaru, toči in živinskim boleznim obrne a.) do c. kr. zavarovalnega urada pri ministerstvu za notranje zadeve na Dunaju s prošnjo, naj bi blagovolil o tem izraziti svoje mnenje; b.) do c. kr. osrednega statističnega urada na Dunaju s prošnjo, da mu dopolje statistični material o točah in živinskih boleznih v vojvodini kranjski v l. 1880. do 1895. Govornik je na podlagi faktičnih dejstev in s številkami pobijal poslanca Žitnikov predlog, ki se izreka za deželno zavarovalnico. — Predlog se je izročil upravnemu odseku v pretres in poročanje. — Posl. Pfeifer je utemeljeval svoj samostalni predlog glede poldnevnega pouka na ljudskih šolah. Predlagal je, naj se predlog odkáže upravnemu odseku. Posl. dr. Tavčar predlaga, naj se glasuje po imenih. Pri glasovanju se je predlog odklonil z vsemi glasovi veleposestnikov in narodne stranke proti glasovim konservativne stranke. — Posl. dr. Majaron poroča imenom finančnega odseka o

poročilu dež. odbora glede začasnega daljnega pobiranja deželnih priklad za l. 1897. Deželni odbor priporoča, da se pobiranje dovoli, ker se najbrže deželni zbor ne skliče pravočasno. Poročevalec je predlagal z ozirom na to, ker je upati, da se zbor tako začasno skliče, da bo mogel sklepati o pobiranju priklad za l. 1897. in ker je to ustanovna pravica, katero mora dež. zbor varovati, da naj se preko poročila in nasveta deželnega odbora preide na dnevni red. Dež. predsednik Hein izjavi, da ni pričakovati, da bi vlada tudi za l. 1897. dovolila pobiranje tako visokih doklad na žganje, kakor za letošnje leto. Predlog finančnega odsega se na to sprejme. — Isti poslanec poroča dalje imenom finančnega odseka o poročilu dež. odbora o zgradbi novega poslopja na mestu sedanjega dvorca in predlaga: „Deželnemu odboru se naroča, da do prihodnjega deželnozbornskega zasedanja da izdelati nov načrt z vsemi podrobnostmi, zlasti tudi glede stavbinskega materiala za zgradbo novega dvorca po določenem programu tako pravočasno, da se bo zgradba mogla prihodnjo pomlad pričeti. Pri tem se je trdno držati tega, da zazidana površina ne sme presežati 1700 m², proračun stroškov za vso stavbo in za opravo deželnozbornskih prostorov pa nikakor ne 370.000 gld. Predlog se sprejme. — Posl. baron Schwegel poroča imenom finančnega odseka glede priskrbe režijskih potrebčin in glede preskrbovanja bolnikov s hrano v deželni bolnici, porodišnici in hiralnici. Z zgradbo nove deželne bolnice so se razmere dosti spremenile in treba je nove pogodbe z redom usmiljenih sester za preskrbovanje bolnikov. Usmiljenim sestram so se stroški znižali, deželi zvišali. Poročevalec predlaga: 1.) Deželni odbor se pooblašča, z redom sester krščanske ljubezni sv. Vincencija Pavlanskega zaradi priskrbe režijskih potrebčin in preskrbovanja bolnikov s hrano v deželni bolnici, porodišnici in hiralnici skleniti novo pogodbo, pri čemer pa se je držati nastopnih načel: a) Režijski donesek, ki se plačuje za vsakega bolnika na dan, mora se na sproti sedanjemu znesku znižati toliko, da bode primeren odpadku vseh onih plačil, katera je po prejšnji pogodbi in v stari bolnici morala nositi kongregacija, v novi bolnici pa jih opravlja dežela; b) jedilni tarif je preračunati, oziroma znižati ter pri tem poskrbeti tudi za to, da se zmanjšani stroški, ki nastajajo redu vsled tega, ker odpadejo izdatki za kurivno in razsvetljavo v kuhinji, na primeren način obračunajo; c) izračunati ter kongregaciji odtegniti se mora znesek, ki odpade pri nakupovanju jedil in pijač, ker se nova bolnica nahaja zunaj užitninske črte zaprtega stolnega mesta Ljubljane. II Določbe pogodbe so za obračun s kongregacijo merodajne od tiste dobe dalje, ko se je izvišila preselitev v novo bolnico. III Ko bi se deželnemu odboru ne posrečilo, na podlagi predstoječih načel skleniti novo pogodbo, se mu naroča, da predloži dež. zboru primerne nasvete zaradi vpeljave lastne režije v novi bolnici. Predlog se sprejme. — Posl. dr. Tavčar poroča imenom upravnega odseka v združitvi selske občine Škofjaloka in dve samostojne občini. Poročevalec predlaga naj se sprejme zakonski načrt kateri določa da se davčne občine Sv. Barbara, Puštal, Sv. Ožbald, Zapotnica, Stanišče in Zminec izločijo iz sedanje selske občine škofjeloške in združijo v posebno občino Zminec, ostale vasi pa ostanejo združene z mestom kot občina škofjaloška. Posl. Globočnik toplo priporoča predlog in povdarja, kako se križajo koristi mesta in vasij, vsled česar je pametno, da je mesto zase in vasi zase. Tudi posl. Kalan priporoča predlog, ki se na to vsprejme. — Posl. Jelovšek imenom upravnega odseka o dovolitvi 5 % naklade najemnine v ribniškem trgu in predlaga naj se isti dovoli do vštetelega l. 1904. — Vsprejeto. Posl. vitez Langer poroča imenom upravnega odseka o prošnji posestnikov iz Orehovice in Polkovice za izločitev iz občine Brusnice, okraj Novomesto. Poročevalec predlaga, da naj se stvar odstopi deželnemu odboru, da stvar preišče. — Sprejeto.

(Zadnje sejo prihodnjič.)

— **Osobna vest.** Svetniški tajnik g. Karol Wenger v Ljubljani, je imenovan deželno-sodnim svetnikom, okrajni sodnik v Kamniku g. Julij Polec, deželnosodnim svetnikom in predstojnikom okr. sodišča v Kamniku.

— **Ministerski predsednik** pride v Ljubljano ali dne 1. avgusta ali dne 3. avgusta, dne 2. avgusta bode na Bledu. Vendar pa dan prihoda še ni gotov.

— **Družba sv. Mohorja** šteje letos 75.227 udov, t. j. 3130 več kakor l. 1895. Tega lepega napredka naše prekoristne družbe se mora veseliti vsak Slovenec.

— **Potrjen zakon.** Cesar je potrdil zakon sklenjen od deželnega zbora kranjskega, s katerim se je deloma odpravila prisilna legalizacija.

— **Veronauk na štajerskih realkah.** Sedanji učni minister se malo briga za ustavo. Tako je sedaj kar tebi nič meni nič ukazal vpeljati veronauk na višjih razredih štajerskih realk. Samo na sebi je to hvalevredno, a postavodaja o realkah spada v delokrog deželnih zborov. Samo deželni zbori imajo odločevati, kateri predmeti bodo obvezni. To je minister sam priznal, kajti drugače bi gotovo ne bila vlada koroškemu deželnemu zboru predložila predloge o upeljavi veronauka na celovški višji realki. Ko je pa v Celovcu vlada s svojo predlogo pogorela, je pa za štajersko minister kar zaukazal upeljavo obveznega veronauka. Nemške liberalce to malo jezi in mislijo baje v deželnem zboru z vso odločnostjo braniti pravice deželnega zbora. Nam se ne zdi prav verjetno, da bi se liberalni veleposestniki vladi dosti ustavljali. Sicer pa liberalci v novem deželnem zboru ne bodo imeli večine, nemški nacionalci pa najbrž ne bodo tako protivni veronauku v višjih razredih realke. Vsekako pa deželni zbor utegne zahtevati, da mu vlada o tej stvari predloži predlogo, da bode o njej sklepal.

— **Učitelji občinski tajniki.** Deželni šolski svet gorški je ukazal, da odslej ne sme noben učitelj več službovati kot občinski tajnik in da se morajo tej službi do 31. decembra odpovedati vsi tisti učitelji, kateri jo zdaj opravljajo. Marsikateri učitelj je s tem močno prizadet, Poleg svoje slabe plače, mu je bil kot občinskemu tajniku vendar dan postransk zasluzek. Zdaj mu to odpade. Pa tudi občinam bo ta ukaz slabo hasnil, ker jim bo treba dražje plačevati tajnike, če jih bodo sploh hotele imeti.

— **Šole** srednje in ljudske v Ljubljani so vse končale s poukom dne 15. t. m. Na višji gimnaziji, kjer se ta in minoli teden vrše zrelostni izpiti, se je že 7. julija zaključilo šolsko leto.

— **Otvoritev Aljažove koč v Vratih** pod Triglavom se je najslavesneje vršila dne 9. t. m. ob udeležbi 46 oseb. Ob večji asistenci je vlč. g. župnik Jakob Aljaž blagoslovil koč. Slavnostni govor je imel načelnik „Slov. plan. društva“ g. prof. Orožen. Proslavljal je g. Aljaža, kot zaslužnega moža za slovensko turistiko. Razgrnila se je na to ob „živio“ in „slava“ klici tabla nad vrati v koč z ukusno napravljenim napisom: „Aljaževa koč — v Vratih. — Postavilo in otvorilo dne 9. julija 1896 l. — Slov planinsko društvo“. Pevci so zapeli „Lepa naša domovina“ V prekrasnih beselah se je vlč. g. Aljaž zahvalil za to ovacijo. S klici na svidenje dne 10. avgusta pri otvoritvi koč na Triglavu, so se udeležniki lepe turistiške slovesnosti razhajali.

— **Ustrelil se je** minoli teden v šentpeterski vojašnici poddesetnik Franc Sternelj. Kroglo si je zapodil v glavo. Težko ranjenega so prenesli v bolnico. Okreval bo težko. Vzrok poskušnemu samomoru ni znan.

— **Nesreča vsled strele.** Minolo soboto opoldne je treščilo v novi dimnik papirnice v Vevčah. Na dimniku so imeli opravke trije zidarji. Strela je omamila vse tri. Dva, ki sta bila za vrvi privezana so rešili, tretji je pa pal z višine in se ubil.

— **Zastrupil se je** dne 7. julija s strihninom 38letni posestnik Franc Jernejčič iz Loža. Umril je takoj. Vzrok samomoru je ljubosumnost.

— **Toča** je pobila po šentviški župniji pri Vipavi. — Isto se poroča iz Dobrnič, da je toča dne 12. t. m. uničila vinski pridelek v gori Šmaver. — Toča je pobila tudi okrog Št. Jurija pri Kranju.

— **Požar** je uničil dne 7. t. m. v Praprotni polici pri Velesovem troje hiš z vsemi stranskimi poslopji vred. Zgorelo je tudi jedno tele, jeden vol, jedna krava in trije prašiči. Škode je več tisoč.

— **Zaprl** so minoli teden tukajšnjega optikarja Josip Filip Goldstein-a, rodod žida, ker je vabil v svojo prodajalnico mladoletne deklice.

— **Napad na predsednika republike.** Dne 14. julija je bil v Parizu narodni praznik. Pri vojaški paradi na Dolgem Polju je neki François streljal na predsednika republike Faurea. Napadovalec je neki pisatelj, in pravi, da ni hotel predsednika ubiti temveč le opozoriti na svojo revščino. Sodi, da ni prav pri pameti.

— **Zarubljen hotel in kavarna.** Z veliko reklamo so v Cerkvenci pred dvema letoma odprli morskopališče. Sezidali so lep hotel, a postavili pa tako visoke cene, da so tujce ostrašili. Letos ni nobenega tujca v Cerkvenci. Hotel še toliko ne nese, da bi se stroški splačevali. Zadnje dni so zaradi dolgov hotel in kavarno zarubili.

— **Zanimivo zlato poroko** sta praznovala lekarničar Anton Fleischer in njegova žena v Wartburgu. Sin je namreč isti dan ž njim slavil srebrno poroko.

— **Ponesrečeni častnik.** V Kecskemetu je pal huzarski nadporočnik Süttnö s konja. V tem so iz stranske ulice prihajali trije huzarji, ki niso mogli konj precej ustaviti in so čez častnika jahali, ki je mrtvo nevarno poškodovan.

— **Bolgarski redi.** Posebno pod Stambulova vlado je bilo mnogo Avstrijcev odlikovanih z bolgarskimi redi. Dovoljenja, nositi te rede, pa v Avstriji niso mogli dobiti, dokler knez ni bil pripoznan. Turčija je namreč odrekala bolgarskemu knezu pravico dajati rede. Nedavno je pa sultan priznal knezu te pravice in avstrijski cesar je dovolil Avstrijcem, ki so dobili te rede, da jih smejo nositi.

— **Nesreča na železnici.** Pri Saint Georgu d'Auroc na Francoskem je skočil vlak s tiru. Osem oseb je ubitih in devet pa težko ranjenih.

— **20 oseb v vodo palo.** Na curiškem jezeru se je preobrnil neki čoln in je 20 oseb palo v vodo. Osemnajst se jih je rešilo, dva sta utonila.

— **Kotel razpočil** je v orožarni v Badajosu. Štiri osebe je ubilo in mnogo škode napravilo.

— **Velik požar** je bil dne 13. julija v Borovljah na Koroškem. Zgorelo je 19 poslopij.

— **Zaradi razžaljenja cesarja** bila sta obsojena te dni v Zadru gimnazijsta Simon Vučić in Kunibert Fontano. Poškodovana sta bila nalašč podobo cesarja v šoli.

— **Veliko poneverjenje.** V Nyireghazi na Ogerskem je zavarovalnični agent Fedor poneveril 100 000 gl. Več tujih družb je prizadetih.

— **Umor v Gmundenu.** V Gmundenu je bil te dni v hotelu umorjen sedemdesetletni trgovec s papirjem Marko Osterholzer z Dunaja. Morilec je odprl kovčege in predalnice in vse odnesel. Dognalo se je, da je morilec neki Fingerhut, katerega so že prijeli.

— **Nemškemu gledališču na Ogerskem** bije že zadnja ura. Le še nekaj let mu je odločeno še obstati. Vlada je namreč sklenila, da mu ne da več dovoljenja za novo nemško gledališče. Ko sedanji snovatelji nemških gledališč pomerjo, pa se bode moralo prenehati nemško gledališče.